

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4/9, LT-01105 Vilnius,
tel. (8-5) 266 3661, el. p. info@am.lt, http://www.am.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

I

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GERIAMOJO VANDENS TIEKIMO IR NUOTEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO NR. X-764 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 16 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO

Aplinkos ministerija parengė ir teikia Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo Nr. X-764 pakeitimo įstatymo (toliau – Įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 16 straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – Vietos savivaldos įstatymo projektas) (toliau abu kartu – Įstatymo projektai) projektus.

Įstatymo projekto rengimą paskatino kelios priežastys:

Pirma, įgyvendinama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 patvirtinta Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 162.4 nuostata – „Užtikrinsime, kad visiems miestų ir miestelių (daugiau kaip 2 000 gyventojų) gyventojams būtų sudarytos galimybės naudotis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis. Skatinsime gyventojus, turinčius individualius vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įrenginius, jungtis prie centralizuotų sistemų, o vandens įmonės – didinti veiklos efektyvumą“;

Antra, įgyvendinama Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimo Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ 6.4.15 priemonė „Parengti ir priimti Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo projektą <...>, kad būtų užtikrintos kokybiškos ir prieinamos viešosios geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugos“;

Trečia, į nacionalinę teisę perkeliama 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2020/2184 dėl žmonėms vartoti skirto vandens kokybės (toliau – Geriamojo vandens direktyva) nuostatos.

Įstatymo projekto tikslai:

- užtikrinti nacionalinių ir Europos Sąjungos įsipareigojimų teikti kokybiškas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas gyventojams įgyvendinimą;
- pasiekti, kad visos vandentvarkos įmonės vykdytų veiklą efektyviai ir išsilaikytų iš veiklos pajamų;
- apsaugoti aplinką nuo išleidžiamų nuotekų žalingo poveikio ir nustatyti išsamų individualių nuotekų tvarkymo sistemų naudojimo, priežiūros ir kontrolės reglamentavimą;
- perkelti Geriamojo vandens direktyvos nuostatas.

Vietos savivaldos įstatymo projekto tikslas – suvienodinti teisinį reglamentavimą su Įstatymo projekto nuostatomis.

Sprendžiama problema ir siūlomos jos sprendimo priemonės, sprendimo įgyvendinimo kaštai,

nauda, kurios tikimasi:

I. Sprendžiama problema	Šiuo metu neefektyvi vandentvarkos įmonių veikla neužtikrina geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumo ir kokybės, sektoriaus tvarumo, Europos Sąjungos ir nacionalinių teisės aktų reikalavimų įgyvendinimo. Šalyje geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugų kaina gyventojams skiriasi 3 kartus¹: - Skirtumas tarp didžiausios ir mažiausios paslaugų kainos kai kuriuose regionuose siekia daugiau kaip 2 kartus, o Lietuvos mastu kainų skirtumas siekia 3 kartus. Vertinant paslaugų kainą pagal gyventojų skaičių regionuose, pastebėta, kad tuose regionuose, kuriuose gyvena daugiau gyventojų, kaina yra mažesnė (1,25 Eur – 1,91 Eur), nei tuose regionuose, kuriuose gyvena mažiau gyventojų (2,36 Eur – 2,51 Eur). - Didesnes pajamas gaunantys miestų gyventojai už paslaugas moka mažiau, nei regionų ar savivaldybių gyventojai, kurių darbo užmokestis daug mažesnis. Vertinant paslaugų kainą ir vidutinio darbo užmokesčio (toliau – DU) regionuose ir savivaldybėse santykį, nustatyta, kad paslaugų kaina didžiausia Šiaulių (2,51 Eur) ir Tauragės (2,45 Eur) regionuose, kai vidutinis DU (bruto) šiuose regionuose yra vienas mažiausių (<i>Šiaulių regione</i> – 772,80 Eur, <i>Tauragės regione</i> – 731 Eur). Mažiausia paslaugų kaina yra Vilniaus regione (1,25 Eur), o vidutinis DU (bruto) šiame regione yra vienas didžiausių (1 034,60 Eur). - Prastėjantys demografiniai rodikliai Lietuvoje. Vadovaujantis gyventojų skaičiaus prognoze, 2028 m. šalyje gyvens 11,5 proc. arba 332 tūkst. mažiau gyventojų; 2050 m. – 22,5 proc. arba 633 tūkst. mažiau gyventojų nei 2018 m. Prognozuojama, kad 2028 m., 2050 m. didžiausia gyventojų dalis gyvens trijuose Lietuvos regionuose – Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos. 2050 m. pagal gyventojų skaičių augantis bus tik vienas regionas – Vilniaus, tam įtakos turės sostinė. Atliekant skaičiavimus nustatyta, kad esant nedidelei paslaugų kainai ir nekintančiam metiniam vandens suvartojimui, investicijų atsiperkamumo laikotarpis yra gana didelis (nuo 15 iki 26 metų), todėl prastėjantys demografiniai rodikliai Lietuvoje pailgins šių investicijų atsiperkamumą ir didins paslaugų kainą ir kainų skirtumus. Žemas daugelio geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas teikiančių įmonių veiklos efektyvumas: - Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriaus vertinimas atskleidė, kad savivaldybėse ir vandentvarkos įmonėse situacija labai skiriasi. Šiuo metu 48 proc. minėtų įmonių veikia nuostolingai, neatitinka finansinių licencijuojamos veiklos kriterijų arba turi blogus finansinius rodiklius, o teikiamų paslaugų kainos ženkliai didesnės, nei sektoriaus vidurkis. Tokioms įmonėms kyla sunkumų investuojant į infrastruktūros atnaujinimą ir plėtrą, jos neišsilaiko iš veiklos pajamų. Tikėtina, kad trūkstant lėšų prastos būklės geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tinklams renovuoti ar keisti, ateityje išaugs avarijų skaičius, infiltracijos lygis, dar labiau padidės įmonių veiklos sąnaudos, suprastės paslaugų užtikrinimas, nebus užtikrinamos kokybiškos paslaugos šalies gyventojams. Dėl šios situacijos <i>daliai vandentvarkos įmonių kyla rizika artimiausioje ateityje neįgyvendinti</i> 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos
-------------------------	--

¹ Duomenys iš projekto „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonių valdymo tobulinimo plano rengimas“ [https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/2020%2001%2020%20galutin%C4%97%20ataskaita%20\(suformatuota\)_final\(1\).pdf](https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/2020%2001%2020%20galutin%C4%97%20ataskaita%20(suformatuota)_final(1).pdf)

	91/271/EEB dėl miesto nuotekų valymo (toliau – Miesto nuotekų direktyva) <i>reikalavimų</i>. Išskirta 20 rizikingiausių įmonių, kurių sverto, likvidumo, pelningumo ir skolos rodikliai yra blogiausi, 20 įmonių, kurios aptarnauja aglomeracijas, neatitinkančias Nuotekų direktyvoje nustatytų tikslų ir 7 įmonės, kurių finansinis pajėgumas 2018 m. nebuvo pakankamas licencijuojamai veiklai vykdyti. Taip pat, siekiant įgyvendinti naują Geriamojo vandens direktyvą, reikalinga tolesnė geriamojo vandens tiekimo plėtra, didesnė vandens tiekėjo atsakomybė, papildomi vandens kokybės rodikliai reikalavimai, kuriems įgyvendinti bus reikalingos investicijos. - <i>Neįgyvendinamas sąnaudų susigrąžinimo principas. Neužtikrinamas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriaus tvarumas ateityje. Sektorius neprisitaikęs gyventi be Europos Sąjungos subsidijų.</i> Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų srityje taikomas sąnaudų susigrąžinimo principas reiškia, kad geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainos turi padengti būtinąsias sąnaudas, reikalingas geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo paslaugoms teikti, ilgalaikiam geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros eksploatavimui, renovacijai ir plėtrai užtikrinti, abonentams ir vartotojams priimtinomis sąlygomis naudotis geriamuoju vandeniu ir gauti tinkamos kokybės nuotekų tvarkymo paslaugas, taip pat aplinkos taršai mažinti ir vandens ištekliams racionaliai naudoti. Šiuo metu šis principas nėra visiškai įgyvendinamas. Į geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių investuota daugiau kaip 1,3 milijardo eurų Europos Sąjungos fondų lėšų, už kurias sukurta didesnė dalis visos infrastruktūros, reikalingos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugoms teikti. Skaičiuojama, kad 44,9 proc. geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo turto sukurta už Europos Sąjungos lėšas, dar 29,1 proc. turto sukurta už savivaldybės lėšas. Kadangi už Europos Sąjungos dotacijų ir subsidijų lėšas sukurta geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros nusidėvėjimo sąnaudos neįskaičiuojamos į paslaugų kainą – lėšos, skirtos nusidėvėjusio turto atstatymui ateityje, yra nekaupiamos. Be to, į paslaugų kainą įskaičiuojama minimali investicijų grąža, todėl įmonės negali sukaupti pakankamai nuosavų lėšų reikalingai infrastruktūros rekonstrukcijai ar plėtrai, todėl turi būti pajėgios skolintis, kad šios investicijos būtų įtrauktos į paslaugų kainą.
II. Siūlomos priemonės	Siekiant išspręsti sektoriuje esančias problemas ir įgyvendinti Įstatymų projektų tikslus, Įstatymo projekte siūloma: - patikslinti vandentvarkos įmonių licencijuojamos veiklos kriterijus; - įtvirtinti veiksnų mechanizmą, kuris užtikrintų geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą ir reikalavimų vykdymą, jei geriamojo vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui būtų panaikintas licencijos galiojimas (garantinis paslaugų tiekimas); - nustatyti paslaugų kainų nustatymo metodiką ir pritaikyti ją taip, kad sektorius galėtų investuoti į reikiamą infrastruktūros plėtrą ir rekonstrukciją iš veiklos pajamų ir nebūtų priklausomas nuo subsidijų; - skatinti savanorišką geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo regioninių įmonių plėtrą, numatant pereinamojo laikotarpio kainodarą, didesnę investicijų grąžą besijungiančioms vandentvarkos įmonėms, mažinant administracinę naštą regioninei įmonei dėl kainų ir veiklos planų derinimo savivaldybėse; - numatyti išsamesnės vartotojams teikiamos informacijos suteikimą apie geriamojo vandens kokybę ir kainą, pagerinti prieigą prie geriamojo

	vandens; - sukurti individualiojo nuotekų tvarkymo įrenginių registravimo informacinę sistemą.
III. Priemonių kaštai	Nuotekų tvarkymo informacinės sistemos įdiegimas vykdomas finansuojant ES struktūrinių fondų lėšomis (projektas Nr. 05.3.1-APVA-V-011-01-0014 „Nuotekų tvarkymo informacinės sistemos sukūrimas ir įdiegimas“), tačiau planuojama, kad minėtos sistemos palaikymo etapui (dviem metams) iš valstybės biudžeto gali reikėti iš viso apie 1.5 mln. Eur.
IV. Nauda visuomenei	Priėmus Įstatymo projektą, būtų: 1) užtikrintas nacionalinių ir ES įsipareigojimų teikti kokybiškas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas gyventojams, įgyvendinimas; 2) pasiekta, kad visos vandentvarkos įmonės, teikiančios geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas, vykdytų veiklą efektyviai ir išsilaikytų iš veiklos pajamų (<i>sąnaudų susigrąžinimo</i> principo įgyvendinimas).

Išsamiau Įstatymų projektais siūlomos nuostatos aptariamos aiškinamajame rašte.

Įstatymų projektai pirmą kartą skelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS, Nr. 22-395). Įstatymo projektai derinti su Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Lietuvos antstolių rūmais, Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos vandens tiekėjų asociacija, Nacionalinė regioninės plėtros taryba, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Valstybine energetikos reguliavimo taryba, Vyriausybės atstovų įstaiga ir viešaisiais geriamojo vandens tiekėjais ir nuotekų tvarkytojais (60). Papildomai gautos pastabos iš Valstybės įmonės „Registrų centras“, Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų asociacijos „Visuomeninės iniciatyvos“, Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos.

Įstatymų projektai antrą kartą skelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS, Nr. 22-395 (2)). Įstatymo projektai derinti su Aplinkos apsaugos agentūra, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Energetikos ministerija, Konkurencijos taryba, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Sveikatos apsaugos ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Teisingumo ministerija, Lietuvos antstolių rūmais, Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija, Lietuvos vandens tiekėjų asociacija, Nacionalinė regioninės plėtros taryba, Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų asociacija „Visuomeninės iniciatyvos“, Valstybine energetikos reguliavimo taryba, Valstybine duomenų apsaugos inspekcija, Valstybės įmone Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centras „GIS-Centras“, Valstybės įmone „Registrų centras“, Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Vyriausybės atstovų įstaiga.

Konkurencijos taryba, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba Įstatymų projektus suderino be pastabų. Nacionalinė regioninės plėtros taryba, Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų asociacija „Visuomeninės iniciatyvos“, Valstybės įmonė Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centras „GIS-Centras“, Lietuvos antstolių rūmai pastabų ir pasiūlymų nepateikė. Kitų institucijų pateiktos pastabos ir pasiūlymai įvertinti, suorganizuoti darbiniai pasitarimai. Pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos neatsižvelgta, pateikiami derinimo pažymoje.

Pažymėtina, kad Energetikos ministerija ir Šilumos tiekėjų asociacija pateikė siūlymus dėl apsirūpinimo geriamuoju vandeniu karštam vandeniui ruošti reglamentavimo. Atkreiptinas dėmesys,

kad Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme reglamentuojami geriamojo vandens tiekimo klausimai yra glaudžiai susiję su Šilumos ūkio įstatymo 15 straipsnio „Karšto vandens tiekimo daugiabučiuose namuose organizavimas“ nuostatomis. Minėti įstatymai turi vienas kitą papildyti ir privalo būti suderinti. Atsižvelgiant į tai ir siekiant vadovautis geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą, šilumos ūkį reglamentuojančiais teisės aktais ir juose išdėstytomis teisės normomis kaip darnia visuma, kurios turi būti aiškinamos sistemiškai, vyksta darbinės diskusijos su Energetikos ministerija. Planuojama kompleksiskai peržiūrėti visus teisės aktus (įstatymus, nutarimus, ministrų įsakymus) reglamentuojančius 2-ąjį apsirūpinimo karštu vandeniu būdą, geriamojo vandens tiekimą karštam vandeniui ruošti ir įtvirtinti aiškias nuostatas dėl subjektų (geriamojo vandens tiekėjo, šilumos tiekėjo, vartotojo ir kitų asmenų) dalyvavimo organizuojant apsirūpinimą karštu vandeniu, pareigų įtvirtinimo, atsakomybės ribų nustatymo, apskaitos ir sutarčių sudarymo tvarką, sunaudotų išteklių (šilumos ir geriamojo vandens) paskirstymo metodus, atsiskaitymą, atsiskaitymo ribas ir kitas sąlygas. Įvertinant pateiktą informaciją, teikiamu Įstatymo projektu nereglamentuojame naujų nuostatų dėl geriamojo vandens tiekimo karštam vandeniui ruošti, tačiau pažymime, kad sutarus dėl vieningo modelio, kartu su Šilumos ūkio įstatymo projektu parengsime Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo projektą. Manome, kad tokiu būdu bus užtikrintas teisėkūros sistemiškumas ir teisėkūros hierarchijos principas.

Vietos savivaldos įstatymo projektui institucijos pastabų neturėjo, išskyrus Lietuvos savivaldybių asociaciją. Pastabos į kurias neatsižvelgta, pateikiamos derinimo pažymoje.

Įstatymų projektai parengti, laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

Įstatymų projektai atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas, neprieštarauja strateginiams planavimo dokumentams.

Įstatymų projektai nenotifikuotini Europos Komisijai pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, atliktas Įstatymų projektų numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas.

Konsultacijos su visuomene dėl šių įstatymų projektų nevyko ir ateityje neplanuojama jų rengti, tačiau savo pasiūlymus ir pastabas dėl jų visuomenė gali teikti.

Įstatymo projektui atliktas didesnio poveikio vertinimas, kuris buvo paskelbtas e.pilietis.lt internetinėje platformoje: <https://epilietis.lrv.lt/lt/konsultacijos/viesoji-konsultacija-del-geriamojo-vandens-tiekimo-ir-nuoteku-tvarkymo-istatymo-pakeitimo-istatymo-projekto>.

Įstatymų projektus parengė Aplinkos ministerijos Taršos prevencijos politikos grupės (grupės vadovas – Vitalijus Auglys, tel. 8 686 46 087, el. p. vitalijus.auglys@am.lt, vyresnysis patarėjas – Irmantas Valūnas tel. 8 684 04 000, el. p. irmantas.valunas@am.lt) vyriausioji specialistė – Judita Vaišnorienė, tel. 8 695 54 136, el. p. judita.vaisnoriene@am.lt.

Įstatymo projektas perkelia Geriamojo vandens direktyvos ir Miesto nuotekų valymo direktyvos nuostatas.

Įstatymų projektai skelbiami Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

PRIDEDAMA:

1. Įstatymo projektas, 48 lapai.
2. Aiškinamasis raštas, 19 lapų.
3. Atitikties lentelė (Geriamojo vandens direktyva), 11 lapų.
4. Atitikties lentelė (Miesto nuotekų direktyva), 3 lapai.
5. Numatomo poveikio vertinimo pažyma, 3 lapai.

6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo Nr. X-764 pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos

Respublikos Seimui“ projektas, 1 lapas.

7. Vietos savivaldos įstatymo projektas, 1 lapas.
8. Vietos savivaldos įstatymo projekto lyginamasis variantas, 1 lapas.
9. Antikorupcinio vertinimo pažyma, 18 lapų.
10. Derinimo pažyma, 10 lapų.
11. Administracinės naštos ūkio subjektams apskaičiavimo ataskaita, 5 lapai.

Aplinkos ministras

Simonas Gentvilas